

نقاشی و آموزش

لیلا جواهری

- ▶ وسایل تاثیر پذیری چون انواع کاغذ مقوا پارچه چوب سنگ حصیر و غیره برای نقاشی مناسب اند ولی راحت ترین و در دسترس ترین و متداول ترین زمینه های کار در نقاشی کودکان مقوا و کاغذ است. کاغذ مناسب نقاشی کودکان باید به اندازه کافی ضخیم باشد تا به سادگی و با حرکت دست بچه ها تا نخورد و پاره و مچاله نشود برای ایجاد شرایط یکسان در کلاس بهتر است با توجه به امکانات موجود وسیله و کاغذ را مشخص کنید تا همه بچه ها وسایل یکسانی داشته باشند و به علت کیفیت متفاوت ابزارها بعضی نقاشی ها کمرنگ و نازیبا نشود چون کودکان متوجه این تفاوت ها نیستند و ممکن است که چنین تصور کنند که خود توانایی لازم برای کشیدن یک نقاشی زیبا را ندارند.

وسایل تاثیر پذیر:

- ▶ در پایه های اول و دوم در صورت امکان می توان از روزنامه های رنگ شده برای نصب بر دیوار کلاس استفاده کرد تا بچه ها با آزادی بیشتر روی آن نقاشی کنند بعضی از کاغذها همانند کاغذهای بسته بندی مقوای ضخیم، کارتن، جعبه ی کفش و جعبه شیرینی را می توان به صورت مستقیم و بدون آماده سازی برای نقاشی بچه ها مورد استفاده قرار داد.

وسائل تاثیر پذیر

► بر پاکت و کاغذ باطله، مقوای ضخیم، تخته سلا، گونی کنفی و غیره نیز می‌توان با گواش نقاشی کرد. گواش لایه ضخیمی روی این زمینه‌ها ایجاد می‌کند و نوشته‌ها و تصویرهای پشت را می‌پوشاند به این ترتیب به لایه‌ای از رنگ پلاستیک سفید نیازی نیست

► برای نقاشی با آبرنگ و گواش بهتر است اطراف مقوا یا کاغذ را با چسب نواری یا کاغذی به میز بچسبانیم. کاغذ یا مقوا پس از رنگ شدن با آبرنگ و گواش باد میکند و حالت صاف اولیه‌اش را از دست می‌دهد اگر کاغذ یا چسب ثابت شده باشد پس از خشک شدن به حالت اولیه باز می‌گردد و در پایان کار نقاشی چسب دور کار را به آرامی بر می‌داریم و آن را از سطح نیز جدا می‌کنیم.

وسایل تاثیر پذیر

- ▶ وسایل کمکی لازم برای نقاشی قلم مو پاک کن تراش چسب گیره کاغذ تخته شاسی یا تخته طراحی هست در صورت امکان می توان سه پایه های کوچک مخصوص بچه ها را به حالت عمودی یا مایل برای نقاشی استفاده کرد. همچنین برای ثابت کردن رنگ نقاشی های آبرنگ و گواش و جلوگیری از صدمه دیدن آنها با آب میتوان از اسپری بی رنگ مخصوص نقاشی استفاده کرد در هنگام استفاده از آبرنگ و گواش بهتر است بچه ها رو پوش مناسب پیش بند کاور یا لباس مستعمل دیگری بپوشند تا لباس آنها رنگی و کثیف نشود.

وسایل کمکی

- ▶ همان گونه که کودکان در راه رفتن صحبت کردن گریه کردن و خندیدن شیوه مخصوص به خود را دارند در نقاشی کردن نیز روش خاص خود را می یابند.
- ▶ کودک مجبور نیست نقاشی بکشد بلکه معلم می تواند همه دانش آموزان را تشویق کنند و به طور غیر مستقیم به آنها کمک کند تا نقاشی بکشند در صورتی که کودکی اصلاً تمایل ندارد می تواند هر فعالیت هنری دیگری را که علاقه مند است و به فضای کلاس لطمه نمی زند انجام دهد تاکید زیاد معلم بر یک فعالیت یا اصرار و انجام دادن کاری خاص هم ضرورت ندارد
- ▶ برای ایجاد انگیزه در شروع کار تشویق و جلب اعتماد کودکان اهمیت زیادی دارد به این ترتیب کودکان در می یابند که هرچه بکشند زیبا و جالب است و با اعتماد به نفس و شهامت بیشتری به فعالیت می پردازد.

توصیه هایی برای اجرای برنامه نقاشی دانش آموزان

- ▶ در پایه اول تاکید بر چیزهایی که برای کودکان آشنا ملموس و دوست‌داشتنی هستند بسیار مفید است و ارائه موضوع جالب جدید و متناسب با روحیه بچه‌ها که با زندگی آنها ارتباط نزدیکی داشته باشد انگیزه خوبی برای شروع کار است بسیاری از موضوعات تخیلی هم باعث شادی و نشاط آنها می‌شود و هم انگیزه قوی برای کارشان ایجاد می‌کند مثل سرسره بازی روی رنگین کمان پرواز در آسمان با بال پرندگان و غیره

نقاشی و آموزش

► باید در هر برنامه با ارائه موضوعات متنوع از ساده به مشکل ، زمینه های درک کامل مباحث را فراهم می آورد برای مثال در پایه اول برای نقاشی با موضوع معین می توان از یک نوع گل یا حیوان دلخواه کودکان صورت انسان اشیا جالب و مورد علاقه کودکان در برنامه ها استفاده کرد در مرحله بعد بچه ها می توانند انسان را با اجزای بدنش نقاشی کنند در پایه دوم نقاشی از انواع گل ها میوه ها حیوانات با توجه به فضای اطراف و در پایه سوم مراحل رشد گیاهان حیوانات مناسب است

نقاشی و آموزش

► برای هدایت دانش‌آموزان برای انتخاب موضوع مناسب در مورد جنبه های مختلف آن از بچه ها سوال کنید سوال و جواب باعث تمرکز حواس روی موضوع می‌شود و قدرت تخیل آنها را بارور می‌کند و به این ترتیب ابتدا موضوع در ذهن بچه‌ها تصویر می‌شود و سپس نقاشی آغاز می‌گردد و اینجا همان نقطه طلایی برای آموزش به کودکان است چرا که موضوع و مفهومی را که قرار است از طریق نقاشی بیاموزند در ذهن خودشان تصویر می‌کنند و و با قدرت تخیل شان آن را بارور می‌سازند و بر روی کاغذ می‌آورند در نتیجه تاثیر درازمدت و ماندگاری بر ذهن آنها می‌گذارد.

نقاشی و آموزش

- ▶ بعضی از کودکان برای تخیل موضوع و ترسیم شکل‌ها احساس ضعف می‌کنند و از اینکه در کشیدن موضوع موفق نشوند می‌ترسند این کودکان به کمک بیشتری نیاز دارند شاید نداشتن اطلاعات کافی در مورد موضوع عامل ترس آنها از شروع کار باشد به عبارت دیگر ایجاد نظم ذهنی و آسان‌سازی موضوع اولین قدم برای تسلط بر آن است گفتگو در مورد موضوع و استفاده از دیگر روش‌های کمکی مانند نشان دادن تصاویر متنوع از آن موضوع برای شناخت دقیق‌تر و کامل‌تر به این کودکان کمک زیادی می‌کند.

نقاشی و آموزش

- ▶ به کودکان بیاموزید که قبل از شروع به نقاشی در مورد موضوع خوب فکر کنند و آن را در ذهن خود مجسم کنند یا در خیال خود بسازند و بعد هرچه را به نظرشان می‌رسد بکشند بهتر است این روش برای آنها به صورت عادت درآید برای انتقال مفاهیم اخلاقی و پرورشی از این شیوه می‌توان استفاده کرد و بسیار کارآمد خواهد بود.

نقاشی و آموزش

► معلم با تاکید بر فکر های ساده و تصاویر کاملی که کودکان کشیده‌اند و تشویق آنها به آنها اعتماد به نفس می دهد و بچه ها می آموزند که باید در مورد موضوع بیشتر بدانند دقت کنند و به رفع نواقص کار خود پردازند این امر مانع تقلید کردن کودکان از یکدیگر می شود زیرا هر یک از آنها احساس می‌کند که خود دنیای ذهنی جالبی برای نشان دادن دارد در پایه اول بهتر است کودکان را تشویق کنیم که شکل های محیط خود را پیدا کنند نام هر یک را بگویند تفاوت‌های آنها را تشخیص دهند و ویژگی‌های آن را به خاطر بسپارند همچنین نام رنگ‌ها را بدانند و تفاوت‌های آنها را تشخیص دهند.

نقاشی و آموزش

- ▶ برخی از دانش آموزان ممکن است در آغاز بگویند که نمی‌دانند موضوع مورد نظر را چگونه نقاشی بکنند یا نمی‌توانند آن را بکشند برای کودکان با توضیح بیشتر موضوع مورد نظر و ارجاع دادن آنها به موضوعات مربوط به آن زمینه اشراف آنها را بر آن موضوع فراهم کنید و اجازه دهید که با توانایی خود مفهوم و موضوع مورد نظر را نقاشی بکنند.

نقاشی و آموزش

- ▶ به عنوان مثال قبل از شروع نقاشی در مورد یک حیوان و آموزش پیرامون نحوه زندگی آن خصوصیات آن حیوان اندام و بافت بدنش پوشش و محیط زندگی و نحوه غذا خوردن آن، معلم با بچه ها گفتگو می کند و از طریق نشان دادن تصویر عکس یا فیلم مرتبط با آن حیوان اطلاعات دانش آموزان را پیرامون آن حیوان افزایش می دهد و نهایتاً از آنها می خواهد که تصویر آن حیوان محیط زندگی و غذاهای مورد نیاز آن را بکشند در نتیجه برای آموزش چنین مفاهیمی نقاشی بسیار کاربردی خواهد بود.

نقاشی و آموزش

- ▶ در پایه های دوم و سوم معلم می تواند به دانش آموز بگوید بهتر است اول با مداد رنگی طرح کم رنگی بکشید تا ببینید موضوع مورد نظر در صفحه ی کاغذ جا می گیرند یا نه . یا اگر پس از کشیدن موضوع فضای خالی زیادی در سطح باقی ماند با طرح سوالات مناسب توجه آنها را به هرچه در اطراف موضوع وجود دارد جلب کنید و از آنها بخواهید هر چه را در اطراف موضوع وجود دارد به نقاشی اولیه اضافه کنند در این پایه ها تاکید کنید که آنها نباید بخشی از آن نقاشی را رها شده بگذارند و به آن اهمیت ندهند و باید به طرح و رنگ آمیزی و نظم و زیبای نقاشی خود فکر کنند و از آنچه در طبیعت و محیط اطراف خود دیدند استفاده کنند.

نقاشی و آموزش

- ▶ گاهی بعضی از کودکان در رنگ آمیزی هم دچار تردید می شوند و از معلم می پرسند که این قسمت را چه رنگی بزنم در این گونه موارد می توانید با نشان دادن مداد رنگی هایی به رنگ های مختلف یا دیگر ابزارهای مورد استفاده از کودکان بخواهید که زیباترین رنگ را انتخاب کند و به کار ببرند تایید انتخاب های کودک و تشویق او انگیزه بیشتری برای کار دانش آموزان ایجاد می کند چنانکه پیشتر اشاره شده است رنگ های انتخابی کودکان در این دوره سنی اغلب رنگ های ذهنی هستند و انتخاب آنها نباید باعث تعجب بزرگسالان شود. تاکید می کنم که هرگز نباید رنگ خاصی را به کودک تحمیل کرد یا از او خواست که فقط از رنگ های واقعی هر چیز در نقاشی استفاده کند.

نقاشی و آموزش

- ▶ مهمترین موضوع نقاشی در همه پایه های دوره ابتدایی انسان است توجه به اجزای بدن انسان تنوع قطع وزن رنگ پوست رنگ چشم رنگ و حالت مو صنم جنس آنها و نیز صورت و اجزای آن و حالت های خنده ای و خشم و نقاشی از آنها بسیار مهم است و همین ویژگی امکان آموزش مفاهیم مرتبط با انسان را بیش از پیش برای کودکان فراهم می کند

نقاشی و آموزش

- ▶ در پایه اول برای کشیدن صورت انسان بهتر است ابتدا در مورد انواع رنگ پوست و چشم و مو تفاوت چهره زنان و مردان مثل داشتن سبیل و ریش، کودکان جوان ها پیر ها هم با استفاده از عینک کلاه روسری چادر زینت آلات و غیره در کلاس گفتگو شود. سپس هر یک از دانش آموزان دایره‌ای بزرگ بکشد و با نمایش دقیق جزئیات چهره دلخواه خود را رسم کند . پس آموزش تفاوت های موجود در بین آدمها و در سنین مختلف به کمک نقاشی با تاثیر ماندگار امکان پذیر می گردد. همچنین مفاهیم متعددی از مباحث علوم با نقاشی ملموس و قابل درک خواهند شد.

نقاشی و آموزش

- ▶ تاکید بیش از حد معلم برکشیدن رنگ کردن پر کردن صفحه و غیره مانع تمرکز کودکان و تفکر آزاد آنها می شود از آنجا که یادگیری امری است که به مرور و طی چندین سال زمینه های پیشرفت کودکان را فراهم می کند ، از آنها انتظار نداریم که یکباره همه موارد را در کار خود رعایت کنند.

نقاشی و آموزش

- ▶ حتما زمانی برای نمایش دادن کارها و گفتگو در مورد آنها در نظر گرفته می شود این زمان صرف چیدن نقاشی ها تشویق دانش آموزان مشاهده همه کارها و گفتگو درباره آنها می شود دانش آموزان متناسب با شرایط کلاس کارها را به نمایش می گذارند قبل از گفتگو از کودکان خواسته می شود که همه دوستان خود را تشویق کند اگر بعضی از دانش آموزان نتوانستند کارهای خود را کامل کنند نقاشی نیمه تمام آنها را به نمایش می گذارند و تشویق می کند و آنها می توانند بعد از کلاس کار خود را کامل کنند در آغاز دانش آموزان هر یک در مورد کار خود صحبت می کنند اما پس از گذشت چندین جلسه اجازه می یابند که در مورد کارهای یکدیگر به گفتگو بپردازند.

نقاشی و آموزش

- ▶ تایید و تشویق معلم باعث رشد نقاط قوت کودکان و ایجاد علاقه و اشتیاق بیشتر به فعالیت و پیشرفت در کار می‌شود معلم در هر کاری به خصوص کارهای نیمه تمام بهترین جنبه را تشویق می‌کند تاکید بر نکات مثبت نقاشی ها باعث می شود که دانش آموزان در کار خود و دیگران به این نکات توجه بکنند .

نقاشی و آموزش

- ▶ هر فعالیت هنری به موازات رشد ذهنی و جسمی کودکان به تکامل می رسد
بر رشد همه جانبه دانش آموزان تاثیر مطلوب می گذارد استفاده از روش های
درست یا شیوه آموزش غیر مستقیم در این فعالیت باعث می شود که فردیت و
شخصیت کودک سالم رشد کند قدرت تخیل و خلاقیت او فعال شود و احساس
موفقیت اعتماد به نفس او تقویت گردد و افکار و اعمالش مستقل شود.
- ▶ دچار یأس و ناامیدی نشود و برای تصمیم گیری مشکل پیدا نکند
- ▶ به هر نوع فعالیت هنری و شخصی علاقه مند شود.

نتایج حاصل از اجرای برنامه نقاشی در کلاسها

- ▶ به قوه ابتکار و ابداع خود اهمیت دهد و به جستجوی راه های تازه بپردازد
- ▶ رضایت از درون را بیاموزد و لذت های بیرونی را جستجو نکند
- ▶ مفاهیمی چون نظم و هماهنگی و زیبایی در ذهن و عمیق شوند و در زندگی اش غلبه کند
- ▶ با علایق و سلیقه های دیگران آشنا شود و دیگران را همانگونه که هستند به بپذیرد
- ▶ توانایی ها و ضعف های خود را بشناسد و در برابر نقد انعطاف پذیر باشد.

نتایج حاصل از اجرای برنامه نقاشی در کلاسها

در مجموع از نقاشی برای انتقال مفاهیم بسیاری در پایه های مختلف دبستان بهره می گیرند. از آموزش الفبای فارسی تا آموزش مباحث مختلف جمع و تفریق و ضرب و تقسیم و در پایه های بالاتر نیز برای تفهیم هر چه بهتر مباحث علوم ، نظیر چرخه ی آب و ویژگی های بدن جانوران. از اینرو اگر دقت کرده باشید کتب آموزشی کودکان عموماً کتب مصور می باشند.